

Recenzie

Lexus si Măslinul, Thomas L. Friedman

traducere de Adela Motoc, Editura Polirom, 2008

ISBN 978-973-46-0907-9

Ca ziarist la departamentul Afaceri externe al ziarului The New York Times, Thomas Friedman a călătorit în toată lumea având contacte cu oameni din toate categoriile sociale. În urma experienței căpătate el a creat o teorie cu privire la noul sistem internațional de relații care există astăzi.

Teza esențială a cărții o reprezintă globalizarea și faptul că ea nu este o simplă tendință sau un capriciu, ci este mai degrabă un sistem internațional. Acest sistem a luat locul vechiului sistem al Războiului rece și, la fel ca acesta, are propriile legi și propria logică de natură să influențeze direct și indirect politica, mediul înconjurător, geopolitica și economia oricărei țări.

Friedman consideră că era globalizării a început acum 10 ani odată cu căderea Zidului Berlinului, încetarea Războiului rece și expansiunea Internetului. Barierele dintre țări au dispărut și au apărut suprapiețele. Autorul nu consideră globalizarea ca fiind un lucru pozitiv în totalitate, iar aceasta reiese din prezentarea pericolelor acestui sistem. Unul dintre pericolele majore al globalizării este sugerat chiar de titlul cărții. Măslinul reprezintă rădăcinile noastre, identitatea, apartenența la o anumită cultură, comunitate, națiune, cu alte cuvinte locul pe care îl numim „acasă”. Pericolul pentru măslin vine de la forțele globale de piață, de la tendințele de omogenizare, standardizare și tehnologizare care caracterizează sistemul economic actual și care este reprezentat de Lexus

Evoluția de la era Războiului rece la era globalizării este caracterizată de Friedman prin termenii de democratizarea tehnologiei, democratizarea finanțelor și democratizarea informației. Aceste evenimente au modificat modul în care comunicăm, investim și învățăm despre lume. Din punctul de vedere al lui Friedman țările nu mai sunt clasificate în țări din lumea a III-a, a II-a și a I-a, ci în țări rapide și țări lente.

Democratizarea tehnologiei se referă la inovațiile în domeniul computerizării, miniaturizării, telecomunicațiilor și digitalizării și a făcut posibil ca sute de milioane de oameni din toate colțurile lumii să intre în legătură și să facă schimb de informații, știri, cunoștințe, bani, fotografii, să facă afaceri la un nivel nemaîntâlnit vreodată. Friedman sintetizează cel mai bine democratizarea tehnologiei citându-l pe Lawrence Grossman, fostul președinte al NBC: „Tipăritul ne-a făcut pe toți cititori, xeroxatul multiplicarea electronică ne-a făcut pe toți editori. Televiziunea ne-a făcut pe toți spectatori. Digitalizarea ne face pe toți emițători și receptori.”

Democratizarea finanțelor este influențată de democratizarea tehnologiei care a dus la schimbarea comportamentului investițional. Lumea investițiilor s-a transformat dintr-o lume rezervată unui număr limitat de bancheri într-una în care oricine poate investi dacă are informații și resurse suficiente.

Democratizarea informației se referă la faptul că oamenii din toate colțurile lumii au acces la informații. Timpurile în care guvernele își puteau izola complet popoarele, privându-le de informațiile referitoare la viața care se desfășura dincolo de granițe sau chiar dincolo de marginea satului lor au trecut. Democratizarea

tehnologiei a fost catalizatorul pentru democratizarea informației, iar informația determină oamenii din toată lumea să își dorească o viață mai bună.

A doua parte a cărții prezintă condițiile pe care trebuie să le îndeplinească țările pentru a avea succes în noua eră a globalizării precum și factorii care le influențează direct. Friedman povestește despre „cămașa de forță de aur” și despre „turma electronică”.

Pentru a intra în „satul global” o țară trebuie să îmbrace „cămașa de forță de aur” cea ce implică dezvoltarea proprietății private, inflație scăzută, comerț liber, buget echilibrat, piețe deschise etc.

Odată ce ai intrat în sistem este indicat să respecti regulile și să păstrezi cât mai aproape cămașa de forță. Conform opiniei lui Friedman aceasta are o singură mărime și depinde de fiecare țară cum i se potrivește. Dacă apar semne de slăbiciune atunci turma electronică își face simțită prezența.

Turma electronică este formată din toți agenții fără chip care tranzacționează acțiuni, obligațiuni și deize stând în spatele ecranului calculatorului, aflați pretutindeni în lume, mutând, cu un click, banii de la fondurile mutuale la fondurile de pensii, de acolo mai departe la fondurile piețelor emergente, sau negociind de acasă prin Internet. Din turma electronică fac parte însă și marile corporații multinaționale. Această turmă electronică are puterea de a distruge sau de a ridica o țară prin acțiunile sale impersonale. Friedman subliniază că națiunile care se adaptează regulilor turmei electronice au de câștigat și vor supraviețui globalizării.

Însă respectarea regulilor de bază ale „turmei electronice” nu reprezintă o garanție că țările vor prospera egal în interiorul sistemului. Friedman a elaborat mai multe întrebări-test pentru a evalua puterea economică și potențialul unei țări.

Prima întrebare este „Cât de conectată este țara dumneavoastră?”. Managerii companiilor IT stabileau potențialul unei țări în 1995 după numărul de calculatoare pe cap de locuitor în timp ce în 1998 criteriul era „gradul de conectare”. Gradul de conectare reflectă cât de vast și de profund își leagă o țară computerele în rețele și la Internet. Gradul de conectare este măsurat, de regulă, prin extensia lățimii de bandă a unei țări.

A doua întrebare este „Cât de rapidă este țara dumneavoastră?” Datorită celor trei democratizări barierele de intrare în orice sferă de afaceri s-au diminuat. Friedman este interesat de modul în care o țară și-a restructurat economia, cât de rapid evaluează, inovează, ia decizii, liberalizează și se adaptează. Țările trebuie să fie pregătite să renunțe fără regrete la companiile care nu sunt eficiente și să dezvolte activitățile care vor avea succes.

A treia întrebare a lui Friedman este „Cum își valorifică țara dumneavoastră cunoștințele?” Aceasta reflectă măsura în care o țară și companiile ei folosesc rețelele. Conectarea este necesară dar nu suficientă. O țară are nevoie și să acumuleze și să folosească efectiv cunoștințele. Țările și companiile care vor folosi eficient aceste cunoștințe vor progresa.

A patra întrebare este „Cât cântărește țara dumneavoastră?” Aici Friedman se referă la exporturile unei țări. El consideră că țările care exportă materii prime și produse finite cântăresc mai mult decât țările care exportă tehnologii și servicii, însă acestea din urmă asigură un nivel de trai mai ridicat cetățenilor săi.

Următoarele întrebări se referă la deschiderea manifestată de țară (deschiderea față de exterior și față de interior), la relațiile cu alte țări, la stilul de conducere și la valoarea mărcii de țară.

Un capitol interesant îl reprezintă capitolul DOSCapital 6.0. Friedman compară țările cu un calculator. Țările comuniste rulează varianta cea mai slabă a sistemului

DOSCapital 0.0, unele țări au avansat la DOSCapital 1.0 în timp ce țările dezvoltate rulează DOSCapital 6.0. Cu cât este mai liberă piața cu atât sistemul de operare este mai avansat.

Friedman consideră că globalizarea este o forță care acționează impersonal în toată lumea. În timp ce majoritatea țărilor dezvoltate au acceptat globalizarea ca o nouă ordine mondială, unele țări cred că este o altă metodă dezvoltată de SUA și alte țări pentru a împiedica dezvoltarea lor. Autorul consideră că multă lume nu înțelege că globalizarea este un fenomen influențat de tehnologie și nu de comerț sau de relațiile politice.

În ultima parte a cărții Friedman încearcă să descrie sistemul care va triumfa în era globalizării. Nu în mod surprinzător el consideră că sistemul american va fi un model pentru celelalte țări. Aici el expune beneficiile modelului american și faptul că puterea economică și militară a SUA asigură stabilitatea în lume.

Utilizând exemple din experiența anterioară și introducând o serie de termeni noi Friedman ne învață cum să privim noul sistem. El exploatează conflictul dintre „Lexus și măslin” care este de fapt tensiunea dintre sistemul de globalizare și vechile sisteme care implică tradiția, comunitatea, cultura locală și prezintă marea dramă a globalizării - găsirea unui echilibru între cele două. La o privire de ansamblu citim despre călătoriile lui Friedman și încercările lui de a înțelege lumea care s-a schimbat fundamental în ultimul deceniu. Din această cauza cartea are, pe alocuri, un stil anecdotic și este plină de povestioare din care se pot trage multe învățăminte, care însă nu lasă cititorului o imagine puternică de ansamblu cu privire la transformările din societatea de astăzi, însă ea poate fi un punct de plecare în înțelegerea noilor reguli care guvernează lumea.

Economist doctorand Angela Mihaela Mastacan